

A y f e r T U N Ç

POGREŠNO

PREPRIČANA KRATKA HISTORIJA JEDNE LUDNICE

Sa turskoga preveo
Enver IBRAHIMKADIĆ

U nekom gradu na obalama Crnoga mora, u salonu za konferencije na najvišem katu jedne bolnice za mentalne bolesnike, koja - zbog toga što je izgrađena leđima okrenutim prema moru - u promatračima stvara osjećaj nekakve nepojmljive ozlojeđenosti, glavni govornik, Ülkü Birindži je, povodom 14. februara, Dana zaljubljenih, držao predavanje pod nazivom *Ljubav: Žrtva? Ili zaštita ega?*

Gospodin Ülkü, koji je od Nietzschea maznutu rečenicu izabrao kao naslov svoje teme, bio je docent psihologije i radio je na nekom trećerazrednome privatnome univerzitetu u Istanbulu. Za govornicom je pričao u stilu visoke napetosti što mu je bilo svojstveno prilikom držanja predavanja na nastavi, pred studentima od kojih su većina bili tupoglavci. Govornica na koju je naslonio svoje dlanove bila je prekrivena nekom običnom tvrdom plastikom, a kada bi se, zbog toga što je imala jednu nogu kraću, zaljuljala, on bi gubio koncentraciju. Bio je nervozan jer prethodnu noć uopće nije spavao i zato što je proveo jedno veoma napeto jutro. "*Zbog ove govornice koju čvrsto držim, ja ne mogu da se fokusiram na svoj govor!*", psovao je u sebi.

Glagol *fokusirati se* počeo je koristiti onedavno. Nekada je, u tom smislu, koristio glagol *usredsrijediti se*. Uočivši kako profesor Altaj Čamur - koji je u SAD-u načinjene radove uz psihoterapije pisao na engleskome i koji je to krunisao totalno bezvrijednom knjigom - veoma često koristi *fokusirati se*, on je tu riječ odmah prisvojio; i on je *fokusirati se* počeo koristiti i gdje treba i gdje ne treba.

Gospodin je Ülkü volio loviti riječi poput ove; imao je bogato znanje. Ali, dešavalo se i to da je neku riječ ili neki izraz znao izbrisati iz lične upotrebe. Kada je jednog predvečerja čuo kako sekretarica fakulteta, gospođica Šenaj - za koju nikako nije mogao shvatiti kako sa tako mizernom platom uspijeva ići na odmor u inostranstvo - kaže "*jako se naslađujem ovim biskvitima*", osjetio je gnušanje od tog glagola *naslađivati se* i počeo je osjećati uznemirenost kad god bi ga neko spomenuo pred njim.

Govor gospođice Šenaj, koja je sa studentima što su sa svojim površnim engleskim završili jeftine koledže, voljela uspostavljati prisne odnose, bio je, zapravo, sasvim pogrešan. Koliko god je bilo jezičkih pogreški, žena ih je koristila. Najgore u svemu tome jeste to što je mislila kako je to nekakav dopadljivi način izražavanja. Naprimjer, pod utjecajem koledž-kopilana, koji su – ismijavajući je – flertovali sa njom, englesku je riječ *feel* doslovno adaptirala u turski jezik. Obožavala je da, kao i oni, upita "*Kako se osjećaš?*". jednom je sasvim slučajno gospodin Ülkü čuo kako ona priča sa djevojkom što je radila u kantini. "*Da joj opalim jedan šamarčinu!*", reče u sebi, kada je čuo kako, govoreći o dekanu, žena kaže "*stvara mi loš osjećaj*".

Nije opalio, naravno; nije to toliko, ali je opet načinila veliku grešku. Ženi koja je u kantini privatnog univerziteta - što razmaženim studentima nudi neoraničenu raznovrsnost - razmišljala "*šta da jedem... šta da jedem...*" je, poprilično okolišajući, rekao kako se studenti, gelom nalickane kose, pretvaraju da flertuju sa njom samo da bi lakše obavili birokratske poslove vezane za fakultet i kako je to svojevrsna veza iz interesa. Nije se našao onaj ko će gospođicu Šenaj nadmašiti u pogrešnom shvatanju seksualnih insinucija; mislila je da ju salijeće zgodni docent.

To što je rekao bilo je krajnje nepotrebno. Kada se vratio u svoj kabinet i kada je razmislio o tome zašto je imao potrebu da istrtija te gluposti, gospodin Ülkü je zaključio kako je udario u nerv sreće koji je, iako je od dekana dobila preko nosa, žena širila oko sebe.

Ove nepotrebne opaske nisu imale negativne konsekvence na karijeru gospodina Ülkü, ali su se itekako negativno odrazile na njegov ljubavni život. Poznat po tome što je uglavnom stupao u vezu sa ženama lijepe vanjštine i - ako je moguće - sa uglednim ženama, imidž gospodina Ülkü je u krugu ovog privatnog univerziteta, koji je neprestano proširivao granice o pitanju ko je podesan da sa kime spava, neblagovremeno je zadobio ranu.

Upravo je u tom periodu na večeru namjeravao pozvati, na katedru tek pristiglu mladu asistenticu za naučna istraživanja, Seldžen Akbaš, koja je, među naočitim studentima zadnje godine, za veoma kratko vrijeme dobila ime *darežljiva Seldžen*. Rezervirao je mjesto u najpopularnijem istanbulskom restoranu; djevojci je preko *facebooka* poslao šampanjac, cvijeće; a zbog toga što je bio sasvim siguran da će spavati sa njom, od kućne je pomoćnice zatražio da namjesti onu veoma skupu posteljinu, koju ne žali koristiti jedino u ovako posebnim noćima.

"*Sa kim bih mogla spavati radi dobrobiti moje karijere?*", razmišljala je lijepa asistentica i došla do zaključka da je gospodin Ülkü, za koga je prethodno mislila da je ugledni docent, zapravo okorjeli ženskaroš, koji spava sa svakom što se pojavi pred njim; susret koji je on danima očekivao, otkazala je jednim sasvim beznačajnim izgovorom. Iako nije bila od onih što su bili pretjerano izbirljivi prilikom odabira partnera za jednu

noć, kada se osvjedočila u veseli grohoran smijeh gospođice Šenaj, a koji je bio u svezi sa Ülkü Birindžijem, ona se najedanput ohladila od čovjeka koji se spušta na nivo ove debele žene. Odlučila se spavati sa Altajom Čamurom, koji - uporedo sa činjenicom da je bio utjecajni na fakultetu - nije bio privlačan koliko gospodin Ülkü, koji, štaviše, uopće nije bio privlačan.

Siguran da se u domovinu vratio sa jednom nevidljivom krunom, Altaj Čamur je bio ubijeđen kako mu ta kruna daje za pravo da na svoje kolege gleda sa visine. On je, od kako se vratio iz Amerike, prestao primati pozdrave od osoba za koje je držao da su akademski bezvrijedni. Međutim, nije uspijevaio biti siguran u vrijednost gospodina Ülküa, koji se - iako je to zaslužio - nikako nije mogao dočepati zvanja profesora; bio je neodlučan u pitanju pozdravljanja sa njim. Na kraju je pronašao svojevrсно rješenje koje je iziskivalo popriličnu umiješnost: činit će to, shodno situaciji, kao da ne pozdravlja gospodina Ülküa, već nekog iza njega, ili ne nekoga iza, već njega. Ülkü je svaki put odgovarao na Altajev pozdrav, ali ga je kasnije obuzeo osjećaj da ovaj uobraženi profesor ne pozdravlja njega nego nekoga iza, i to ga je nerviralo.

Gospodin Altaj, koji u međunarodnoj korespondenciji i u svojoj mail adresi prezime koristi u obliku *Chamur*, bio je zauzet oko prevođenja svoje jedine knjige na maternji jezik. Uspijevao je da se svakodnevno, na ručku sastaje ili sa dekanom ili sa rektorovim zamjenikom; sa njima je nadugo i naširoko razglabao o problemu prevodilaca i urednika u našoj zemlji.

Što se, pak, tiče gospodina Ülküa, on je u strahu da bi mogli primijetiti da je glagol *fokusirati se* preuzeo od tog *chamur* profesora i da bi tako tjerali šegu sa njim - što, zapravo, i nije bio nepotreban strah, jer je sopstvenim ušima čuo kako tog čovjeka studenti među sobom oslovljavaju sa *Fokus Altaj* i kako se šprdaju s time - tu riječ, iako mu je dolazila navrh jezika, on nije koristio u svome okruženju, ali je sve propušteno nadoknađivao prilikom svojih putovanja.

Ülkü Birindži je bio čovjek koji je mnogo putovao, ali uvijek unutar zemlje. U inostranstvo je odlazio veoma rijetko; a kada je, na kraju, prije dvije godine, bio pozvan na jedan simpozijum u Albaniju, na Tiranski univerzitet, osjetio je neopisivu radost. Tri dana prije odlaska hitno je morao na operaciju hemoroida; nije mogao ići. A gospođica Šenaj, pak, nije ništa propuštala: od Dubaija do Mexico Citya, od Saint Petersburga do Venecije. Gospodin Ülkü se čudio tome. Da je lijepa žena, shvatio bi; "*vjerovatno ima sponzore*", pomislio bi. Ženu nije doživljavao kao jednu od onih privlačnih. Osjećao bi se bolje kada bi saznao da je pitanje vremena kada će banke - koje su gospođici Šenaj dali potrošački kredit da bi svoju široku torbicu oko pojasa napunila, u papirne salvete umotanim, sendvičima sa puterom i salamom koje bi jela tokom dana, a koje bi, u vrijeme doručka, drpila sa švedskoga stola hotela u kojima je odsijedala u polupansionskome aranžmanu; da bi oblačila XXL šorceve koji nisu prekrivali njena debela koljena, navlačila slamnate šešire i neprestano

fotografisala – započeti proceduru konfiskacije, ali to nije znao.

Gospodin Ülkü je bio čovjek sa mozgom popunjenim do njegove posljednje vijuge. Doduše, bio je svjestan da je većina njegovog intelektualnog bogatstva ništa više od smeća. Nije bio toliko lud da mu se njegove plitke ideje čine veoma dragocjenim. Ali, već dugo vremena nije osjećao nespokojstvo zbog toga. U početku se i sam jako čudio kako je, u rutinskim govorima, koje je – zbog toga što sa plaćom na veoma škrtom univerzitetu, gdje je radio, nije mogao izaći nakraj - držao uz honorar, uspijeva da za svoje veoma bajate stavove pronađe nekakvu zamjenu što je izazivala oduševljenje kao da je to nešto sasvim novo; kasnije, dosta kasnije se navikao na to.

Ali, samo se navikao. Nije osjećao oduševljenje prema samome sebi zbog toga što je svojim bajatim idejama pronalazio zamjene koje su budile divljenje. Svega je bio svjestan: šta je bio, šta je postao, šta je želio postići, gdje je stao... Unatoč tome, ove su mu zadivljujuće zamjene pružale hrabrost da razmišlja onako kako mu padne na pamet, da svoje ideje koje ne slijede nikakve logičke sekvence neustrašivo koristi u svojim govorima.

Zbog toga što u govorima kojima prisustvuje više niko nije tražio logičke sekvence i zato što im je, ako ih i nađu, mrsko da ih slijede, njegovi govori koje je ukrašavao živahnim objašnjenjima, sitnim anegdotama, jednostavnim slikama skinutim sa interneta, budili su široku pažnju, te je tako gospodin Ülkü mogao nastaviti putovati od grada do grada i držati plaćene govore. Ta predavanja je morao držati. U protivnome, ne bi, htio ne htio, svakog mjeseca mogao plaćati alimentaciju svojoj kćerki, koja se ponaša kao da je advokat svoje majke, i bivšoj ženi, sa kojom se oženio i pokajao se zbog toga još u trenutku kada je stao ispred matičara, ali sa kojom je – uz razne izgovore "*aman, nađe se dijete... ta, nije vrijeme za razvod... zaboga, štetit će mojoj karijeri...*" – proživio petnaest godina i koja mu je prilikom razvoda dušu vadila.

Govornica se ponovno zaljulja. Tandrčuci, Ülküov se svijetloplavi *stabilo* flomaster otkotrlja i pade na pod. Uspjeda se suzdržati, inače bi nogom raspalio po ovoj surogatnoj govornici. Malo-pomalo, postao je čovjek koji se sve brže nervira. Ali, već dugo vremena se prekomjerno ne srdi; znao je da se zaustavi kada dođe do granice kada bi samome sebi mogao nanijeti štetu.

Zadnji put se razbjesnio prije tri godine, na dan kada je saznao da više neće moći bježati od korištenja naočara za čitanje. U tom se bijesu nije uspio zaustaviti na crvenom svjetlu; udario je u auro ispred sebe. Iako je sâm bio kriv, napao je vozača udarenog automobila, a kada ga je toliko premlatio da je čovjeku poplavilo oko očiju, završio je u policiji. "*Cijena bijesa!*", pomislio je, dok ga je policijski komesar tjerao da se poljubi i pomiri sa vozačem koga je žestoko napao i koji je za ručak jeo salatu od graha i crnoga luka.

Zapravo, razbjesnio se kako bi prekrpio bespomoćnost koju je osjećao prema starenju, a ne zbog toga što je neprijateljski raspoložen prema naočarima. Razlog straha od staranja, koji ga je obuzeo, jeste činjenica da nije uspio učiniti ništa od onoga što je - uz izgovore "*sutra ću početi, uradit ću to uskoro, imam još vremena, danas, sutra...*", - konstanto odgađao i što je - unatoč kategoričnom ubjedenju koje se, poput udara groma, najedanput pojavilo u svijesti - negirao da je bilo kasno za ostvarenje većine njegovih snova.

U stvari, ostario je onoga dana kada - bez obzira koliko ga udaljavao od očiju - nije uspio pročitati prospekt jednog sasvim novog vitamina antioksidantskog sadržaja, kada je, ubijedivši samoga sebe da je, nažalost, njegova astigmatija poprilično uznapredovala, otišao kod ljekara i kada je tako udario onaj grom u njegovoj svijesti.

Zbog toga što mu je rekao: "*Već je isuviše davno došlo vrijeme da koristite naočare za čitanje; čak i prolazi*", silno se rasrdio na Berkaja Özberka, oftamologa koji je po zidovima svoje ordinacije povješao ogromnu diplomu što svjedoči da je on diplomirao na Medicinskom fakultetu Hadžettepe, dokument o specijalizaciji i kolor fotokopije uvećanih raznoraznih certifikata dobijenih na *West Virginia University's School of Medicine*. Ne bi pravio problem da svome pacijentu, koji ga je posjetio sa pritužbama na astigmatiju, mladi doktor tu rečenicu nije sklopio sa jednim tako ironičnim prizvukom; da je namjesto "*već je isuviše davno došlo vrijeme, čak i prolazi...*" uljudno rekao: "*Nije neki veliki uvjet, ali... zar opet ne biste razmislili da koristite naočare za čitanje?*". Ali, dotaklo ga je to što je taj mladi doktor nalickanog izraza, u jednome podrugljivome maniru aludirao na to da on stari.

Inače, oftamolog Berkaj Özberk nije imao običaj da nervira svoje pacijente. Ali, kada gospodin Ülkü - čija se gusta kosa od svega nekoliko sijedih vlasi na sljepoočnicama talasa poput lavlje grive - sa ironičnim podsmijehom u krajičku usana, poče pričati o modi čelavosti, doktora najedanput obuze napad bjesnila. Doduše, ni gospodin Ülkü nije imao nekakvu lošu namjeru; pažnju mu je privukao jedan poster na zidu i samo je, kao što to uvijek čini, izustio ono što je bilo neumijesno. Tako je, eto, nastala sva ta napetost.

Na fotografiji - od koje je, uvećanjem do velikih dimenzija, načinjen poster - uz osmijehe iz kojih su blistali zdravi zubi, pozirali su, rame uz rame nanizani, doktori oftamološkog odjeljenja ove tek otvorene, šik i skupe bolnice, koji su igrom slučaja svi bili muškarci i čija je odjeća, poze i pogledi međusobno nalikovali. Svi su bili veoma naočiti, energični, a lice svakog od njih zračilo je samopouzdanjem. Ali, opet igrom slučajnosti, svi su bili ošišani do gole kože. Poster na kome su dominirale nanizane čelave glave ovih mladih doktora, koji su - zbog toga što je nekima od njih kosa rano osijedjela, a nekima što se ukazala čela na vrhu glave - rješenje pronašli u brijanju glave, odisao je nekakvom iritirajućom autoritativnošću, svojevrsnim plemstvom.

Gospodin Ülkü, koji se izvjesno vrijeme osjećao nekompletnim, nesposobnim i koji je negirao da stari, pogledao je u poster; pomislivši kako će ovi mladi doktori rasprsnuti od samopouzdanja, spopade ga smijeh, te u istom trenutku provuče prste kroz svoju gustu kosu. Berkaj Özberk je, pak, odmah uočio ovaj njegov ironični osmijeh i pokret koji je odavao ono što mu je prolazilo kroz glavu.

Napetost ne bi porasla da gospodin Ülkü nije osjetio potrebu da odgovori na upitničke poglede mladoga doktora. Ali, nije želio biti poražen pred naočitim čovjekom sa čijih se mišića debeloga vrata moglo zaključiti kako najmanje tri jutra u toku sedmice provodi u teretani. "*Otkako se omasovila moda obrijane glave, nemoguće je razaznati ko je ćelav, a ko nije*", reče ne osjećajući potrebu prikrivanja ironičnog osmijeha. Mladi doktor, čija sva muška populacija familije muku muči sa ćelavošću, ovaj manevar nije ostavio bez odgovora: nimalo ne zaostajući u ironiji, učinio je da gospodin Ülkü osjeti kako je njegova mladost već odavno prošla.

Bio je to veoma napet pregled. Gospodina Ülküa, koji se pomirio sa time što nije uspio položiti prijemni ispit na medicinske fakultetu, koji – iako je bio spreman prihvatiti čak i neki osrednji seminar sa tromjesečnim programom i unatoč svim nastojanjima - nije kročio na američki kontinent, nervirao je mladi, sportski građeni doktor sa raznoraznim certifikatima, a doktora njegova lavlja griva i njegova bezrazložna gordost.

Više se nije tako detaljno pripremao za predavanja koje je držao u ogranizaciji farmaceutskih kompanija. Kao da mu se dovoljnim činilo samo da kaže nešto što će ostaviti utisak kao da je saopćio nešto veoma značajno, puno podataka i što će zadovoljiti farmaceutsku kuću. Premda, prije, dok su njegovi snovi još uvijek bili svježiji, danima se pripremao kako bi uspio reći nešto što je doista značajno. Ali, već duže vremena tome ne pridaje važnost; bitan mu je samo novac. Mislio je kako je sasvim nepotrebno da se u nekom gradu iz unutrašnjosti drži predavanje koje će na nešto ličiti. Zadovoljavao se time da održi pažnju slušatelja; niko, ionako, nije ni tražio nešto više. Zbog toga je u svoje tekstove ubacivao slike ženskih nogu, krupnih dojki čije se bradavice ne vide, za koje se može reći da su hrabre za provinciju, ali koje, isto tako, kod konzervativaca neće pobuđivati srdžbu.

Tako, kad god bi sada sa svijetlećim štapom u rukama upirao na ženske grudi što su se oslikavale na zavjesi, otvarale bi se oči studenata medicine što su, pod prisilom profesora medicinskoga fakulteta, dolazili sa drugog kraja grada i pacijenti s neuropsihijatrije, koji su čekali na red za pregled i kojima je tako konferencijska sala koristila kao mjesto za spavanje. Gospodin Ülkü je znao da put oživljavanja izgubljene pažnje slušatelja prolazi kroz seksualnost i to je saznanje koristio na najbolji način.

Govornica sa jednom nogom kraćom - koja se nalazi u konferencijskoj sali bolnice za mentalne bolesnike, bogate i duge historije

i sagrađene u ovom gradu na Crnome moru - smještena je u desnom dijelu bine, lagano zakrenuta ustranu. Tako je lako mogao vidjeti i slušatelje, a i bijelu zavjesu koja je, skraja nakraj, prekrivala zid u poledini i koju je, odgovoran za održavanje i čišćenje sale, gluhi domar Zija nevoljno širio i skupljao na svaki dan održavanja konferencije.

Zavjesa je za gospodina Ülküa bila veoma važna. Jer, na ovoj se zavjesi oslikavao njegov rad ispisan *comic sans* karakterima, koji je - iako već ionako jednostavan - s ciljem popriličnog pojednostavljivanja, ispisao u vidu paragrafa i fotografije, koje je prikazivao uz pomoć pograma *power point*, a koje nisu imale neku direktnu povezanost sa temom. Imao je, isto tako, običaj i da na početke paragrafa svojih tekstova stavlja najstereotipnije oznake. Volio je i da namiguje i šalje jednostavne *smile*-ove u vidu poljupca osobama sa kojima se dopisivao u misterioznim *chatroom*-ovima, za čiji spol nikada nije uspijevao biti sasvim siguran, koje su koristile aluzivne *nick name*-ove i koje su osjećale neopisivo zadovoljsvo u prekomjernom korištenju erotskih rečenica. U potpunosti je ovladao *chat* jezikom, a bio je i član niza čudnih internet grupa. "Nađimo se i u *realnome* životu", bili su ustrajni članovi te *chat* družine ekscesivno erotskih *nick name*-ova, kojima je slao nekakvu, naravno, lažnu fotografiju.

Nije da mu, otkako se razveo od svoje supruge, nije padalo na pamet da, ako ništa više, prihvati jedan-dva od ovih poziva za susret. Doduše, iako je za dlaku propusti Seldžen Akbaš, nimalo mu nije manjkalo pažnje umornih žena iz neposredne blizine, čije je vrijeme bilo na izmaku. Nije imao potrebu za karakterima neodređenog spola iz misterioznoga svijeta interneta. Međutim, i pored toga, pažnja žena iz okruženja postala je nemoćna u obuzdavanju đavola fantazije za koga nije znao kada je ušao u njega. Iako ga je, kada pređe ispred monitora, neprestano huškao taj đavo što spava u njemu, on se snebivao zakoračiti u realnost; više je volio ostatu u imaginarnome svijetu ovih osoba sa kojima je - čudeći se svopstvenoj maštovitosti - u noćnim satima neograničeno ćaskao.

Translated by
Enver Ibrahimkadic
ibrahimkadicenver@gmail.com

Ayfer Tunç official web site:
www.ayfertunc.com

Ayfer Tunç's New Novel
The Very ERRONEOUSLY NARRATED Short History Of A Madhouse
Web site of the book:
www.birdelilerevininyalanyanlisanlatilankisatarihi.com

Contact (copyright)

Kalem Agency

Tünel Ensiz Sok. no: 2/3 34430 Beyoglu İstanbul Turkey
Tel: +90 212 245 44 06
Fax: +90 212 245 44 19
info@kalemagency.com
nerminmollaoglu@gmail.com
www.kalemagency.com